

הלכות נחלות פרק ט

א. האחין שעדין לא חלקו ירשת אביהן, אלא כלן משתמשין ביחד במה שהניח להן אביהן הרי הן כשתפין לכל דבר. וכן בשאר היורשין, הרי הן שתפין בנכסי מורישן; וכל שנשא ונתן כל אחד מהן בממון זה, השכר לאמצע.

ב. היו היורשין גדולים וקטנים, והשביחו הגדולים את הנכסים השביחו לאמצע. אמרו ראו מה שהניח לנו אבא, והרי אנו עושין ואוכלין השבח שלמשביח: והוא שיהיה השבח, מחמת הוצאה שהוציא המשביח; אבל אם שבחו נכסים מחמת עצמן, השבח לאמצע.

ג. וכן אם היתה אשתו שלמת, היא היורשת בכלל אחיותיה או בכלל בנות דודיה, והשביחה הנכסים השבח לאמצע. ואם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי, והריני עושה ואוכלת, והשביחה הנכסים מחמת הוצאה הרי השבח שלה.

ד. מי שירש את אביו, והשביח הנכסים ונטע ובנה, ואחר כך נודע שיש לו אחין במדינה אחרת אם קטנים הן, השבח לאמצע; ואם היו גדולים הואיל ולא ידע שיש לו אחין, שמין לו כערים. וכן אח שירד לנכסי קטן והשביח אין שמין לו כערים, אלא השבח לאמצע: שהרי ירד שלא ברשות.

ה. אחד מן האחין שלקח מעות, ועשה בהן סחורה אם היה תלמיד חכמים גדול שאינו מניח תורתו שעה אחת, הרי השכר שלו: שאין זה מניח תורתו, ומתעסק לאחיו.

ו. אחד מן האחין שמנהו המלך גבאי או סופר שמכנים ומוציא בממון המלך, וכל פיוצא בזה מעבודת המלכים אם מחמת האחין מנהו, כגון שהיה אביהן ידוע בדבר זה, ואמרו נעמיד בנו תחתיו, כדי לעשות חסד עם היתומים הרי הפרס שיטל וכל השכר שישתפר בעבודה זו, לכל האחין, ואפלו היה נבון ביותר, וראוי למנותו. ואם מחמת עצמו מנהו, הרי זה לעצמו.

ז. אחד מן האחין שהיה נושא ונותן בתוך הבית, וקנה עבדים בשמו לבדו, והלוה לאחרים, והיה שטר החוב בשמו לבדו, ואמר מעות אלו שהלויתי או שקניתי בהן עבדים, אלו שלי לבדי הן שנפלו לי מבית אבי אמי, או מציאה מצאתי, או מתנה נתנה לי עליו להביא ראיה שנפלה לו ירשה אחרת, או מצא מציאה, וזכה במתנה.

ח. וכן האשה שהיתה נושאה ונותנת בתוך הבית, והיו אונות שהן שטרי ממכר עבדים ושטרי חובות יוצאות על שמה, ואמרה שלי הן, שנפלו לי מבית אבותי עליה להביא ראיה שנפלה לה ירשה.

ט. וכן אלמנה שהיתה נושאה ונותנת בנכסי יתומים, והיו אונות ושטרות יוצאות על שמה, ואמרה מירשה נפלו לי, או מציאה מצאתי, או מתנה נתנה לי עליה להביא ראיה. ואם יש לה נדוניה, ואמרה מנדוניתי לקחתי נאמנת; אבל אם אין לה נדוניה, ולא הביאה ראיה הרי הכל בחזקת היורשין.

י. במה דברים אמורים, באחים ובאלמנה שאין חלוקין בעיסתן. אבל אם היו חלוקין בעיסתן שמא מעיסתו קמץ, ועל האחין להביא ראיה שהן משלאמצע. וכן אם מת זה הנושא

וְנוֹתֵן בְּתוֹךְ הַבַּיִת עַל הָאָחִין לְהֵבִיא רְאִיָּה, וְאֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיוּ
חֲלוּקִין בְּעִיסָתָן.

יא. אֶחָד מִן הָאָחִין שֶׁשָּׁטַר חוֹב יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ עָלָיו לְהֵבִיא
רְאִיָּה שֶׁאָבִיו נָתַן לוֹ בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה, אוֹ שֶׁצִּוָּה לוֹ בּוֹ כְּשֶׁהָיָה
שֹׁכֵב מֵרַע; וְאִם לֹא הֵבִיא רְאִיָּה, הָרִי הוּא לְאִמְצָע. בְּמָה
דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּאָחִין, מִפְּנֵי שֶׁחֲזָקָתָן שׁוֹמְטִין זֶה מֵזֶה. אֲבָל
אַחֵר שֶׁטָּעַן שֶׁנָּתַן לוֹ, אוֹ שֶׁקָּנְהוּ מִבְּעָלָיו גּוֹבֶה בּוֹ, וְאִינוּ צָרִיךְ
לְהֵבִיא רְאִיָּה.

יב. אֶחָד מִן הָאָחִין שֶׁנִּטַּל מֵאֲתִים זֶזוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה אוֹ לְלַמֵּד
אֲמֻנוֹת יְכוּלִין הָאָחִין לוֹמַר לוֹ, אִם אֵין אֶתָּה אֶצְלָנוּ, אֵין לָךְ
מְזוֹנוֹת אֲלֵא לְפִי בְּרַכַּת הַבַּיִת: שֶׁאֵין הוֹצָאת מְזוֹנוֹת הָאָחֵד
לְבָדּוֹ, כִּהְיוּצָאת מְזוֹנוֹתָיו בֵּין רַבִּים.

יג. מִי שֶׁמֵּת וְהֵנִיחַ בָּנִים גְּדוּלִים וְקִטְנִים אֵין הַגְּדוּלִים מִתְּפָרְנְסִים
פְּרָנְסַת הַקִּטְנִים, וְלֹא הַקִּטְנִים נִזְוָנִים מְזוֹנוֹת הַגְּדוּלִים, אֲלֵא
חוֹלְקִים בְּשׁוּוֹה. נִשְׁאוּ גְדוּלִים לְאַחֵר מֵיתָת אָבִיהֶן יִשְׁאוּ
הַקִּטְנִים כֵּן מִכָּלל הַנִּכְסִים, וְאַחֵר כֵּן יַחֲלִקוּ.

יד. נִשְׁאוּ הַגְּדוּלִים בְּחַיֵּי אָבִיהֶן, וְאָמְרוּ הַקִּטְנִים לְאַחֵר מֵיתָת
אָבִיהֶן, הָרִי אָנוּ נוֹשְׂאִין כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּשְׂאָתָם אֲתָם אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶם,
אֲלֵא מָה שֶׁנָּתַן לָהֶם אָבִיהֶם נָתַן.

טו. הַשִּׁיא הָאָב אֶת בָּנוֹ מִשְׁלָאָב, וְעָשָׂה לוֹ מִשְׁתָּה וְהֵיטָה
הַהוֹצָאָה מִשְׁלָאָב, וְנִשְׁתַּלְחָה שׁוֹשְׁבֵינּוֹת לְזֶה הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב
כְּשֶׁהָיָה חוּזְרָת לְאַחֵר מֵיתָת הָאָב, חוּזְרָת מִן הָאִמְצָע. אֲבָל
הוֹצִיא הַבֵּן בְּמִשְׁתָּה מִשְׁלוֹ אֵינָה חוּזְרָת, אֲלֵא מִחֶלֶק הַבֵּן
שֶׁנִּשְׁתַּלְחָה לוֹ בְּלֶבֶד.

טז. הָאָב שֶׁשָּׁלַח שׁוֹשְׁבֵינּוֹת בְּשֵׁם אֶחָד מִבָּנָיו כְּשֶׁתְּחִזֹּר
הַשׁוֹשְׁבֵינּוֹת לְאוֹתוֹ הַבֵּן, הָרִי הִיא שְׁלוֹ. אֲבָל אִם שָׁלְחָה הָאָב
בְּשֵׁם בָּנָיו סֵתָם כְּשֶׁתְּחִזֹּר, תְּחִזֹּר לְאִמְצָע. וְאֵין זֶה שֶׁנִּשְׁתַּלְחָה
לוֹ חַיִּב לְהַחֲזִירָה, עַד שֶׁיִּשְׁמָחוּ עִמּוֹ הַבָּנִים כָּלָן, שֶׁהָרִי כָּלָן
שׁוֹשְׁבֵינִין, שֶׁבְּשֵׁם כָּלָן נִשְׁתַּלְחָה; לְפִיכָךְ אִם שָׁמַח עִם מִקְצָתָן
מִחֲזִיר חֶלֶק זֶה שֶׁשָּׁמַח עִמּוֹ בְּלֶבֶד, וְהָרִי הוּא לְאִמְצָע.

יז. גְּדוּל הָאָחִין שֶׁהָיָה לוֹבֵשׁ וּמִתְכַּסֶּה מִלְּבוּשֵׁין נָאִים אִם יֵשׁ
לְאַחִים הַנָּאָה מִמֶּנּוּ, כִּדִּי שִׁיחִיו דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין הָרִי זֶה לוֹבֵשׁ
מִתְּפוּסַת הַבַּיִת.